

بازدید شد
۱۳۸۴

احمد علیخان در روز دوشنبه
۱۲/۱۱/۱۳۸۴

بازرسی شد
۱۳ - ۱۴

۲۳۰

۹۳

این کتاب در کتابخانه
مجلس شورای اسلامی
تاریخ ثبت کتاب
۱۳۸۴

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تاریخ ثبت کتاب
۱۳۸۴

کتابخانه مجلس شورای ملی

کتاب: منطق کبری ۲ - شرح ابن عربی ابن الدین

مؤلف: ابن عربی

موضوع: فلسفه

شماره ثبت کتاب: ۸۲۶۷

۷۵۶۸

تاریخ ثبت شده: ۱۰۲۷۹

۱۰۲۷۹

کتابخانه

کتابخانه
تاریخ ثبت کتاب
۱۳۸۴

این کتاب در کتابخانه
مجلس شورای اسلامی
تاریخ ثبت کتاب
۱۳۸۴

کتابخانه
تاریخ ثبت کتاب
۱۳۸۴

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

بازدید شد
۱۳۸۴

احوال و احوال در روز و شب
در این کتاب
از کتابخانه
مجلس شورای ملی

بازرسی شد
۱۳۸۴

۴۳

در این کتاب
از کتابخانه
مجلس شورای ملی

کتابخانه
مجلس شورای ملی
کتابخانه
مجلس شورای ملی

۸۴۴۲ - ۸۴۴۳

کتابخانه مجلس شورای ملی

کتاب: منطق لبری ۲ - شرح ابن عربی اثر الدین

مؤلف: لبری

موضوع: منطق

۱۰۲۷۹

شماره ثبت کتاب: ۷۲۹۷

۷۸۶۵۸

خطی - فهرست شده

۱۰۲۷۹

تکلیف است

در این کتاب
از کتابخانه
مجلس شورای ملی

از این کتاب
از کتابخانه
مجلس شورای ملی

تکلیف است

جاءت خجعت الفجعت

لذالذال العین العین
در این کتاب
از کتابخانه
مجلس شورای ملی

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

تکلیف است

[illegible]

سید علی حسینی

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
دليلاً على ما بين يديه من
البرهان والحقائق العظمى

ان با حرم و سامه و شامه و ذائقه و لامه است مدرک نه
است باینها مدرک نشود و صورت که در قوه مدرک نه
ذهن خلقت حاصل می باشد با صدیق زیر ارم آن
صلوات صورت نیست چه برایت چیز یا یک یا چند
یا یک یا یک یا یک یا یک یا یک یا یک یا یک یا یک
و اگر آن صورت حاصل غرض نیست مذکور است از آن خلقت

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

خواه بسیار در دست کمال خاندان معلوم شود که هر چه از این کتاب
در دست ایشان است و هر چه از این کتاب در دست ایشان است

بازوج بشه بر دوشین جنین که این شش بران بازو حیوان
بپزند از آن شست حلیه و نغصه و نغصه با کجاست

سلاسل الصدف مقدم درانه
نقد جاد مغنم تصديق جود
مغنون نقد عدم تصديق ثريا
نقد سراج تقسيم نقد نفع
از اينكه ايشان علي بن ابي طالب
لازم است

فقطه مدینه
ان كان الشئ
فالتنم موقوف
فقطه مدینه
ان كان الشئ
فالتنم موقوف

تصدیق باشد آنرا حکم نبر خوانند و ادراک مادر ای اینها

نصور باشد و چون تصدیق ادراک نسبت به بی سلب

ناچار است اول از آنکه تصور تصور اقل منسوب الیه که آنرا حکم

علیه خوانند هم تصور منسوب به که آنرا محکوم به خوانند

بسم تصور نسبت به بی بنی که آنرا تصور نسبت حکم خوانند

مثلاً در تصدیق باینکه زبر قائم است ناچار است که از تصور زبر
که محکوم علیه و از تصور قائم که محکوم به است و از تصور نسبت

که میان اینها

که میان زبر قائم است که نسبت حکم به بعد از آن ادراک

آن نسبت بر وجه ایجاب سلب حاصل شود پس هر تصدیق موقوف

باشد بر تصور محکوم علیه و تصور محکوم به و تصور نسبت

حکمی لیکن هیچ از این تصورات ثلثه نر و اهل تحقیق خبر

تصدیق نیستند فصل بدانکه تصور بر دو قسم است اول آنکه

در حصول وی اصباح بنظر و فکر نباشد چون تصور مراتب

و بر دوت و سایر و غیر و مانند آن و این قسم دو تصور ضروری

در نزد اهل تصدیق از آنکه تصور نسبت
از آنکه زبر قائم تصور از آنکه تصور نسبت
چون به تصدیق میباشد و اهل در نزد
صلی و عبادت و فایده
بلکه شرطند

و دیگر خدایند دوم آنکه در حصول وی احتیاج بنظری و فکری
البدیهی و آنرا لازمه حصول عیان نظر دیگر

باید چون روح و ملک و جن و امثال آن را این قسم و

تصور نظری و کسی خوانند و بر مبنای قیاس اضراب نمیز

بر حرم ضادل مروری که محتاج بمقتضای فکر نباشد چون

یا الله اقلب روضی فی دشتی کرمه و دامنک آن داین قلم

نصیحت بدو بخوانند و طمعی که محتاج باشد بگیری چون

نقد بنی بآنکه صانع موجود است و عالم حادث است و غیر آن

الحمد لله الذي جعل في كل شيء
دلالة على قدرته وكرمه
والصلاة والسلام على من لا نبي بعده
وبعد فقد تم بحمد الله
هذا الكتاب في تاريخ
الملك الناصر محمد بن قلاوون
في سنة ١٢٨٠ هـ

فصل نظری را از تصور ضروری و تصدیق نظری و

از تصدیق ضروری حاصل توان کرد بطریق تفکر و فکر و آن

عبارت از ترتیب تصورات یا تصویقات حاصله
بزم

بروہر کہ اولیٰ الذہب حصول بقدری با بقدرتی کہ حاصل

نموده باشد چنانکه تصور حیان را بتصور حیان

بہا مطلق جمع کنی کوئی حیوان مطلقاً رنجاً تصور ان

که حاصل نموده باشد حاصل شود چنانکه تصدیق باشد عالم

الحق هو الحق
قابل الباطل

قابل ابعاد نشتم در این المثلث

بر هر کس لازمست که طریق نظر و فکر و سخن و واد انرا
بعین بهر کس لازمست که بکمال آن عاقلانه و ازین با خبر تا آنکه خط در فکر واقع شود و آن آنه
تستائید چون خواستد که عین تصور و یا تصویری را از عین واقعیت بیرون
نقش و تصور

10284

و این کتاب در کتابخانه

والتصویر و اشارت بر معانی که از ایشان مفهوم گردد محرم دلالت

عقیده که بمقتضای عقل باشد و این در الفاظ نیز یافت

نمود چون دلالت لفظ در مسموع از برای جدا بر وجود
از برای دلالت

لافظ در غیر الفاظ باشد چون دلالت مصنع بر صانع
کسب

سیم دلالت طبعیه که بمقتضای طبع باشد و این در الفاظ

یافت شود چون دلالت آتش بر در دسیه و در غیر الفاظ

نیز یافت شود چون دلالت حجر بر خجالت و صفیر بر شبنم
توضیح نودن

فصل

فصل در آنکه آنچه از دلالت مجعست دلالت لفظیه و ضبوط

زیرا که افاده استفاده معنای باین طریق است و

این دلالت منحصرست در مطابقه و تضییع و التزام و مطابقه

دلالت لفظ است بر تمام معنی موضوع له خود از آن جهت

که تمام معنی موضوع له اوست چون دلالت لفظ انسان

بر معنی حیوان ناطق تضییع دلالت لفظ است بر جزء معنی

موضوع له خود از آن جهت که جزء معنی موضوع له اوست

قد بر آن وجه که در این کتاب گفته اند از ضابطه مخفی
مستند است لفظ است و وضع کرده از برای موضوع و در
منه وضع کرده است که با خود و نسبتها دلالت بر معنی
از جهت آنکه توار بر معنی و وضع کرده با خود و نسبتها
منه وضع کرده است از برای معنی و وضع کرده آن را یکی
با خود و مطابقه از این معنی و وضع کرده آن را یکی
لازم از افتاد است و الکلام علی هذا

چون دلالت لفظ آن بر موصوفان تنها با ناطق

تنها و التام دلالت لفظ است بر موصوف خارج موضوع که

اوست از آن جهت که آن خارج لازم موضوع له اوست چون دلالت

شخصی در ذریع جرم مطابقت

اصول فقهی التام

نوار و در ذریع

نوار و در ذریع

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

مطابق است

در جزء موصوف له موصوف نیز دلالت کند بواسطه آنکه

فصل کل در فهم جزء موصوف است چون دلالت لفظ آن

مطابق است

بر موصوفان

خارج آن است که علی بن ابی طالب
و غیره و شریعتی که مشایخ و مفسرین
کتابت نموده اند و این کتاب

بر موصوفان تنها و ناطق تنها و لیکن در دلالت لفظ بر خارج موصوف
که در آن موصوف

موضوع له موصوف محتاج است به موصوف آن خارج موضوع له و در

ذهن باین معنی که خارج بچیزی باشد که هرگاه که موضوع

در ذهن حاصل شود آن خارج نیز حاصل شود که اگر

اینچنین نباشد آن لفظ را بر وی دلالت کلی داعی معرفت

و اما بنسب علماء اصول و بیان دلالت لفظی که فیهما بسی

لزم عقلا پیش از آن شرط نباشد بلکه لزوم آن بحدی نیست که

مطابق است

نباشد و پیش از این
دلالت کلی داعی معرفت

بهر کس باشد

فصل هرگاه موضوع له لفظ بسیط باشد بجز فرع و اندام باشد و اول لازم
مثل لفظ الله مطابق است

انجا و الاثر مطابقه باشد به تفسیر و التزام لیکن تفسیر و التزام
جزء نباشد لفظی بر سر و الاثر تفسیر نباشد و چون

شیء خارج لازم نباشد باشد و الاثر لفظی بر سر و الاثر تفسیر نباشد
زیرا که التزام مطابق لفظ بیرون خارج لازم میسر
زیرا که موضوع له جزء نباشد باشد پس تفسیر نباشد زیرا که تفسیر
و الاثر لفظی بر سر و الاثر تفسیر نباشد زیرا که موضوع له
خارج لازم باشد

فصل لفظی در موضوع له خود استعمال کنند
جزء اولی حقیقت میگویند این را حقیقت از قبیل لفظ مرکب باید آنرا لازم و غیر متباین
که از این نوع نیست است چون اولی
میگویند لفظی از قبیل
بسیط از قبیل
حقیقت لفظی

فصل لفظی که در موضوع له خود استعمال کنند آنرا حقیقت
مثلاً هرگاه وضع شده باشد
از اجزای موضوع مطابق احدی
تفسیر التزام نداده

بهر کس باشد
و با خارج لازم در

حقیقت خوانند و چون در جزء موضوع له خود استعمال کنند
باجزای آنها و یا ناطق آنها

مجاز خوانند و اینجا احتیاج به تفسیر نباشد فصل لفظی که چون
خود را لازم دانند

بک موضوع له باشد مفرد گویند و اگر زیاده باشد مشترک خوانند
مفرد و

و در هر مفعول محتاج به تفسیر نباشد چون لفظ عین و اگر دو لفظ
تو عین جارید علی غیره

از بهر این که مفعول موضوع باشد آنرا امر از آن خوانند چون ان و

بشر و اگر هر یکی موضوع له جدا باشد آنرا احتیاجشان خوانند

چون ان و فرس فصل لفظی که در موضوع له خود استعمال کنند آنرا حقیقت
مثلاً هرگاه وضع شده باشد

خود را موضوع له از اجزای آن و در صورت
و نه عین و الاثر فعل بر آن و در صورت مطابقت
احد با تفسیر و الاثر تفسیر فاعل التزام است

چون لفظ عین مشترک است میان همه تفسیر
چون گویند را این عین جارید معلوم است
که مراد از عین چشم است زیرا که معنی دیگر ندارد

لا تفسیر از آن بعضی را لایق
نه الفرس با آن است

عبد الله در حال علمیه چهارم آنکه جزء اول و آن جزء دلالی است
چشم بر حواس مجتبیان از اشیاء که در عالم غیب است
این است که مقصود از دلالی اینست که هر چه در عالم غیب است
بر جزء معنی مقصود دلالت کند و دلالت مقصود باشد چون چرخ نافه

دلیل

سکینه

فصل کفایه کتب بر دو قسم است و نام و غیره و نام آنست که بروی
کتابخانه نام

سکون صحیح باشد یعنی منظم بر آنجا سکون کند نمی طلبد

انتظاری که نباشد آنچنان انتظاری که محکوم علیه باشد

بسیکوم به با محکوم به باشد یعنی محکوم علیه مرکب نام فی نفسه محتمل

و کذب باشد آنرا خبر و قضیه خوانند و این عده است
بجز منطق مبتدا و جزو فیقر خوانند

باب فصد لغات و اگر محتمل نباشد آن را انش خوانند خواه
صدق کند یا نه

و لا اله الا الله بر طبعش بی کند چون امر و صیغه استفهام و خواه و لا

نکند چون تمنی و ترجی و تعجب و ندا و مانند آن و این قسم یعنی آن در محاکم
عز و لان و امکنه و سزائی

قطع نظر از محکم

بسیکوم به
سکون صحیح
انتظار
محکوم علیه
مرکب نام
فی نفسه
محتمل

مغیرت و غیر نام است که بر وی سکون صحیح نباشد و این قسم
بر کلام منظم خود است و چون منظم باشد
چون انتظاری نیست که محکوم علیه باشد

میشود و ترکیب تقیدی که در وی جزو ثانی فید جز اول باشد

بجز غیره و تمام صفات اول باشد با صفات دیگر اول باشد

خواه باضا ف باشد چون غلام زید خواه بوصف باشد و چون

حیوان ناطق و این عده است در باب تصور و ترکیب غیر
از غیره

تقیدی و ادراک معانی مرکبات غیر تا آخر الداخیه
چون

فکر ادراک معانی الفاظ مفرد و ادراک معانی مرکبات
خواه ادراک معانی مرکبات

غیر تا آخر ادراک معانی مرکبات تا آخر این همه مجامع تصور باشد
فکر ادراک معانی مرکبات

جزو ثانی که در آن به فید از برای جزو اول
نیت که بی باشد

و ادراک متعارف و فقیه تصور نموده و اینست مباحث الفاظ خاصه
چون ادراک سخن زندقه

مناسب این مقام است چون تصدیق موقوف است به ضرورت

از بجهت بیان احوال تصور است مقدم پنجم فصل هر چه در ذهن

منصور شود اگر نفسی تصور روی مانع از دفع تر کسین کسین باشد

آنرا برادر حقیقی خواهد بود زنده و اگر منع نکند از دفع تر کسین کسین

آنرا کسین خواهد بود چون مفهوم انسان و هر یک از این کسین را افراد آن
ازینکه که احاطه کرده است افراد حقیقی چون عدد و مقدار

کلی و جزئی اصنافی و شی خوانند و جزئی اصنافی نیز که جزئی
حقیقی باشد

حقیقی باشد چون زنده فایس این کرده و ن بد که کلی باشد

و نفقه لیکن جزئی اصنافی کلی دیگر باشد چون انسان فایس

بجز آن که در فصل کلی خواهد بود فایس کنیم با حقیقه افراد خود
و حیوان فایس کنیم

تا نام حقیقه افراد خود باشد با صبر حقیقه افراد خود باشد
و افراد آن که هر یک از این حقیقه است
ازینکه که احاطه کرده است افراد حقیقی چون عدد و مقدار
منصف حقیقه این حیوان فایس

افراد خود باشد آنرا نوع حقیقه خوانند چون انسان که نام حقیقه

زنده و بگردانند و اینان را از یکدیگر امتیاز نیست الا

بعوارض شخصی معتبره که مایه و حقیقه آن مدخلیه ندارد

و چون نوع که نام مایه افراد خود است پس افراد وی منتقض

الحقیقه باشند بجهت آنکه از فردی با افرادی دی با هم سوال کنند

آن نوع در جواب مقول شود پس نوع کلی باشد که مقول شود

بر امور منطبق الحقیقه در جواب ما هو مثلا عوکه که گویند ما ندان
خرج المني

جواب آن باشد و عوکه ما ندانیم و بکسر جواب آن

و اگر مایه حقیقه افراد باشد آنرا از آن خوانند و آن منقسم در حقیقت

و تفکر

و متصل است زیرا که آنجه حقیقه افراد اگر نام مشترک باشد میان

آن حقیقه و حقیقه دیگر آنرا جنس خوانند و این نام مشترک
آن فرقی دیو

نقشه که حیوان عبارت است از این نام مایه مشترک
از آن در آن

این است که میان آن دو حقیقه هیچ جزء مشترک خارج از آن بر وجه

نباشد چون حیوان که نام مشترک است میان حقیقه آن

و حقیقه فرس زیرا که آن فرس با یکدیگر مشترک کنند

در ذاتیات بسیار چون جوهر قابل ابعاد ثلثه و نامی حسی

و متحرک با الاراده حیوان عبارت است از این مجموع و چون حسی

تمام مشترک بین میان امور مختلفه الحقایق با هو سوال کنند
بسر چه که از آن امور مختلفه

جنس در جوابی مفعول می شود و مثلاً بگوید که از آن و فرقی

با هو سوال کنند جواب وی حیوان باشد و اگر از آن ننهد
از تمام حقیقت مشترک و آن حیوان
با هو سوال کنند سوال از حقیقت باشد از تمام حقیقت نیست

که مختصه او باشد حیوان در جوابش باید بلکه جواب حیوان باشد

باشد و از این معلوم شد که جنس کلیست که مفعول می شود و بر امور مختلفه

الحاقی در جواب ما هو حیوان می گویند حقیقت و اجناس متعدد باشند
بعضی

بعضی فوق بعضی چون حیوان که جنس آن نه است و فوق او که جسم نامیده

و فوق جسم نمی جسم مطلق و فوق جسم مطلق جسم ما

جوهر است و حق آن جنس که جواب از جمیع من رکان و آن جنس

نمود آنرا جنس فریب خوانند چون حیوان که هر چه با آن

در صواب نیست من رکت چون او را با آن در سوال جمع کنی

جواب حیوان باشد و آن جنس که در جواب جمیع من رکان واقع

نمود آن را جنس لعید خوانند چون جسم نمی که مشترک است

میان آن و نباتات و حیوانات لکن در جواب سؤال از آن

که پرسیدند از آن و فرس
در جواب هر دو حیوان است پس

و نباتات مقول میشود در جواب سؤال از آن با حیوانات مقول
بهم جسم هر مقول شود

با چنین با سایر حیوان دیگر

عقبش و در جنس که در جواب جمع من رکاب دردی دو باشد
از عقل بقدر جسم نامی ^{بزرگ برای} آن و در ^{جواب در ترکیب و دفع} آن

که پرسیدند از مقول است ای
و در آن است ممکن باشد سؤال
چون هر کس باشد از صاحب کمال
که کسی پرسد از آن است حجر

بعید بکثره باشد چون جسم نامرئی آن و آنجا

که جواب او از جسم در گذر
چون پرسیدند از آن است
بهم نامرئی از صاحب کمال
بعید بکثره است که حیوان حاصل کند

جسم نامرئی بعید بکثره است که حیوان حاصل شده است میان آن

و اگر جواب آن جنس باشد
بعید بدو مرتبه باشد چون جسم

و اگر جواب آن جنس است باشد بعید بدو مرتبه باشد چون جسم
مطلق ^{مطلق} آن

و از آن و آنچه است
جسم مطلق بعید بدو مرتبه است
که حیوان و جسم نامرئی

الان و آنچه ما جسم مطلق بعید بدو مرتبه است که حیوان و جسم نامرئی

و علی هذا

و علی هذا القیاس و ابعد اجناس و جنس ها خوانند چون

چون در مثال مذکور و اقرب اجناس و جنس ها مثل خواجی چون حیوان درین مثال

و آنچه میان جنس ها و جنس ها مثل باشد آنرا متوسط خوانند ^{جنس}

چون نامی جسم مطلق درین مثال آن است جزء که نام مشترک ^{بیان آن} است ^{میان آن و فرس}

و اگر جزء حقیقه افراد باشد نام مشترک نباشد آنرا اصل خوانند

نیز که آن حقیقه را نمیکند از غیر تمیز جوهری خوا و آن جزء مشترک ^{فصل} ^{از}

اصلا چون نامی که مخصوص است بحقیقه افراد آن پس این ^{حقیقه} ^{از}

الان و آنچه ما جسم مطلق

از همه ماهیات نمیزند این فصل را فریب خوانند خواه مشترک باشد

اما نام مشترک نباشد که وی نیز نمیزند از بعضی ماهیات چون

حساس این فصل بعد خوانند و بالجملة فصلی غیر جوهری است
الفرس ای بی در جوهر حس

پس آن کلی باشد در جرایبی نباشی و جوهره مقول شود

بدانکه نوعی معنی دیگر است که آن را نوع اضافی خوانند آن ماهیات

که جنس بیوی مقول شود و جوهر ماهیات دیگر در جواب ماهی چون

که مقول میشود و وی در ماهیات فرس حیوان که جنس است در جواب
الان لا
ما هو

ما نوع اضافی نباشد که نوع حقیقی باشد چنانکه گفتم

و نباشد که حقیقی نباشد چون حیوان که نوع جسم نامست
اضافی

جسم نامی که نوع جسم است و جسم که نوع اضافی است

جوهر است و اما آن کلی که از حقیقه افراد خارج است

اگر مخصوص بیک حقیقه باشد آنرا خاصه خوانند و حقیقه

نمیزند از غیر نمیزد عرض پس آن کلی باشد در جواب آن ماهیات

اگر عرض حیوان خاص است نسبت به آن کرده و اگر مشترک

بدر آن نوع حقیقی که از افراد مشتق
الحقیقه است و نوع اضافی خوانند پس
نسبت به حیوان

میان دو حقیقه یا بیشتر باشد آنرا عرض عام خوانند چون عاقلی
انسان و حیوان

که مشترک میان آن دو صورت است پس حقیقت مختص به هیچ

جنسی فصل و نوع خاصه و عرض عام فصل متعلق به هر دو قسم

اول قد نام و آن مرکب باشد از جنس قریب و فصل قریب چون

حیوان ناطق در تعریف آن دوم قد ناقص و آن مرکب باشد
از جنس ناطق و ماهی و حیوان ناطق

از جنس بعید و فصل قریب چون جسم ناطق یا حیوان ناطق در تعریف
آن ناطق و ماهی و حیوان ناطق

آن که جسم نام و آن مرکب باشد از جنس قریب و فصل قریب
چون جسم ناطق یا حیوان ناطق

نوع جنس فصل خاصه و عرض عام
کتاب فی الحقیقه

چون خاصه در تعریف مجازم رسم ناقص و آن مرکب از جنس

بعید و خاصه چون جسم نامی خاصه یا جسم خاصه در

تعریف انسان یا حیوان خاصه در تعریف انسان و شاید

که رسم ناقصی مرکب باشد از عرض عام و خاصه چون موجود

در تعریف انسان و بیشتر اصول و غیره متعارف با جمیع اقسام

حد خوانند فصل در تعریف استعمال الفاظ مجازی و مشترک

جائز نباشد الا وقتی که قریبه واضح باشد فصل بدانکه دانستن

این کتاب فی الحقیقه
نوع جنس فصل خاصه و عرض عام
کتاب فی الحقیقه

برای تقاطع این دو صورت

اشیا موجوده چون انسان و فرس و مانند آن را نیز کردن

میان اجناس و فصل آن حقایق و میان اعراض خاصه
میان ^{میان}

اینها در غایت اشکال است اما در دانستن مفهوما اصطلاحیه غیر

کردن میان جنس و فصل و فصل و فصل و اعراض عامه آن

آن است چه مفهوم کلمه اسم و فعل و حرف و معرب و منفرد

مانند آن فصل چون فارغ شدیم از مباحث تصورات شروع

مباحث تصدیقیه که در تحصیل نظریه محتاج بودیم بر وجه

یکی

یکی میان موصل تصورات که آن قول شایع است باقسام خود
از حیث ^{از حیث} ^{از حیث} ^{از حیث}

در دیگر میان کلیات خمس که قول شایع از آن مرکب شود

و همچنین در تحصیل تصدیقات نظریه هم محتاجیم به وجهی

بیان موصل تصدیق که حجت است باقسام خود و دیگر بیان قضایا

که حجت از آن مرکب شود و ما چارست که مباحث قضایا مقدم باشد بر

که قضیه قریب است که صحیح باشد تصدیق کند بر تالیفی و قضیه مجری

مرکب است از چهار چیز محکوم علیه و محکوم به و نسبت حکم و حکم

بجای سلب فرق میان نیست حکمت و حکم در صورت شک

ظاهر شود که آنجا نیست حکمت نسبت زیر اگر شک در درست

و حکم نیست و قیصر بر سه قسم است حمایه شرطیه منفصله و شرطیه

منفصله زیرا که محکوم علیه محکوم به در قیصر اگر مفرد باشد یا در حکم مفرد

اگر اقیصه حمایه خوانند خواه موجب باشد چون زید قائم است خواه

سائیه چون زید قائم نیست اگر محکوم به در قیصر مفرد در حکم مفرد باشد

اگر اقیصه شرطیه خوانند پس اگر حکم با اتصال است آن قیصر شرطیه

منفصله خوانند

محکوم علیه

منفصله خوانند خواه موجب باشد چنانکه گویی اگر اقیصه طالع است

روز باشد و خواه سالبه چنانکه گویی نسبت چنین که اگر اقیصه

بر امان باشد نسبت باشد و اگر حکم با اتصال باشد آن قیصر

شرطیه خوانند خواه موجب باشد چنانکه گویی این عدد را در

و یا فرد خواه سالبه باشد چنانکه گویی نسبت چنین که این عدد

یا زوج است یا غیر گنبد از واحد فصل اطلاق حمایه و منفصله اگر اقیصه سالبه باشد روز و شب

و منفصله بر موجب است ظاهر است اما بر سالبه بواسطه

بنا بر عدد مانع است از

و این کتاب را در کتابخانه امیر کبیر

چون کل آن کتاب با الامکان فی ص درین قضیه

موجبه و سالبه و معینیک در محله یکتا بودن کتب و سلب

کتابین هیچ کدام از آن لا ضروری نیست و یا سلب

ضرورت از یک طرف که آن مخالف طرف حکم باشد و اگر امکان

عائمه خوانند چون کل انسان کتاب با الامکان العام

یعنی سلب کتابت از انسان ضروری نیست و لایق من

الانسان بکتاب با الامکان العام ثبوت کتابت

انسان را ضروری نیست و شاید که بدوام باشد

یعنی همیشه باشد فی اعتبار ضرورت و آنرا دانی

خوانند چون کل فلک متحرک است و شاید که بالفعل

باشد فی الجملة و آنرا مطلقه عائمه خوانند چون

انسان کتاب است با الفعل یا انسان کتاب

نیست با الفعل و فعل عکس قضیه کلیه آن

آن قضیه باشد

خاصه

وقت بیان درام
و ضرورت بر ضرورت
و عدم دارد و درام
ضرورت و انشائی
و ای

تقریباً در جواب

آن قضیه باشد که موضوع را محمول سازند و قول

موضوع بر وجهی ایجاب و سلب و صدق و کذب

اصلاً محفوظ باشد پس موجب کلیه موجب جزئی

منعکس شود مثلاً هرگاه کل انسان حیوان صادق

شود بعضی حیوان انسان صادق شود و همچنین

موجب جزئی موجب جزئی منعکس شود مثلاً

چون بعضی حیوان انسان صادق شود زیرا که موضوع

و محمول بهم رسیده اند مثلاً فی شک اگر در ذات

موضوع یعنی در ماصدق و افراد کل انسان

حیوان زید و عمر و بکر شاید که محمول اعم باشد

پس موجب کلیه در عکس صادق نباشد

و سالبه کلیه کفیهها منعکس شود چون ضرورت

بعضی از آن حیوان زیرا که سلب کتب است

بعضی از آن حیوان

کلیه منعکس شود و در

مثلاً هر کجا لا شئی من الانسان بخبر صادق باشد و لا شئی
من البحر با انسان صادق باشد و سالبه خبریه عکس
ندارد زیرا که لیس بعضی حیوان با انسان صادق است
در عکس وی لیس بعضی الانسان بحیوان صادق
نست فصل نقیض قضیه ^{نقیض هر چیزی مرتفع کردن غیر است} دیگر باشد که
با وی در سلب و ایجاب مخالف باشد بجستی که
صدق هر یک لذاته مستلزم کذب دیگر باشد و کذب

قضیه

هر یک مستلزم صدق دیگر باشد پس نقیض ^{مثلاً بعضی الانسان لیس حیوان} کلیه سالبه خبریه است و نقیض سالبه کلیه خبریه ^{مثلاً بعضی الانسان لیس حیوان} فصل قضیه شرطیه اگر مسئله لزومی باشد اتصال

ذات شرطیه مستلزم وجودی از شرطیه که آن شرطیه ^{مثلاً بعضی الانسان لیس حیوان} سلب اتصال ضروری باشد چنانکه گذشت و
اتفاقیه باشد اگر اتصال یا سلب اتصال ضروری
لیست چنانکه آن شرطیه که آن شرطیه ^{مثلاً بعضی الانسان لیس حیوان}

تباين قضیه

چنانکه کوی اگر انسان باشد
باشد چنانکه حقیقت باشد

نباشد قضیه منفصله حقیقه باشد اگر حکم انفصال
در وجود و عدم باشد این عمل بازوج باشد
یا فرد یعنی مرد و مجتمع نشود و مرتفع نشود و یا ما
نعت الجمع باشد اگر انفصال در وجود باشد

چنانکه کوی این چیز باشد یا چیز یعنی مرد و جمع نشود
لیکن ارتفاع شاید یا ما نفعه الخلو باشد
اگر انفصال در عدم چنانکه کوی زید در دوا

یا غرق نمیشود و مرد و مرتفع نشود و لیکن
اجتماع شاید فصل تا قضا و عکس در
شرطیات بر قیاس جملیات معلوم شود

حجت بر سه قسم است یکی قیاس استدلال است
بجای الکی به حال جزئی چنانکه کوی کل انسان
حیوان و کل حیوان جسم فکل انسان جسم پس

نباشد قضیه منفصله حقیقه باشد اگر حکم انفصال
در وجود و عدم باشد این عمل بازوج باشد
یا فرد یعنی مرد و مجتمع نشود و مرتفع نشود و یا ما
نعت الجمع باشد اگر انفصال در وجود باشد

چنانکه کوی این چیز باشد یا چیز یعنی مرد و جمع نشود
لیکن ارتفاع شاید یا ما نفعه الخلو باشد
اگر انفصال در عدم چنانکه کوی زید در دوا

یا غرق نمیشود و مرد و مرتفع نشود و لیکن
اجتماع شاید فصل تا قضا و عکس در
شرطیات بر قیاس جملیات معلوم شود

حجت بر سه قسم است یکی قیاس استدلال است
بجای الکی به حال جزئی چنانکه کوی کل انسان
حیوان و کل حیوان جسم فکل انسان جسم پس

تباين قضیه

استدلال کرده که حیوان که کلیت جزا جزئی
 که انسان است و دم استقر که آن استدلال است
 بحال جزئیات بحال کلی چنانکه کوفی هر يك از انسان و طیور
 و بهائم حثك اسفل لا یجئنا در حد الموضع یسیر
 حیوان چنین باشد پس استدلال کرده بحال
 جزئیات حیوان که انسان و طیور و بهائم است بحال
 حیوان که کلی ایشان است سیم غلیل و آن استدلال است
 به حال جزئی بحال جزئی دیگر چنانکه کوفی نبیند
 حرام است بنا بر آنکه حرام است بهر هر دو جزء میسرند
 فصل استقر و غلیل معین خلق باشند و قیاس معین
 بقین پس عمل در باب تحصیل نصایق قیاس است
 و آن عبارت است از قول مؤلف ^{مکلف} باشد از قضایا
 که لازم آید از وی ^{الذات} قول دیگر چنانکه کوفی عالم
^{المعنی}

باشد
 الذاة

تعیین

متغیر است و هر چه متغیر است حادث است پس عالم
 حادث است و قیاس بر دو قسم است یکی قیاس
 افتراقی که در وی نتیجه یا فقیض نتیجه بالفعل مذکور
 نباشد چنانکه مذکور شد و دم استقائ که نتیجه یا
 فقیض نتیجه مدوی بالفعل مذکور باشد چنانکه کوفی
 اگر این ادوی باشد حیوان باشد لیکن او مثبت
 پس حیوان باشد لیکن حیوان نیست پس ادوی
 نسبت فعل قیاس افتراقی عملی باشد یعنی مرکب از
 عملیات صرف و یا غیر عملی باشد و قسم اول ظاهر است
 پس بر وی احتضار کنیم و این بر چهار نوع است
 زیرا که نسبت میان محمول و موضوع چون مجهول باشد
 احتیاج افتد بنویسند که او را با هر دو طرف نسبت

اگر این حیوان باشد آن را نمایند
 که حیوان نیست پس آدم نمایند

مطلوب

و لا ش من اب فلا ش من ج ا د م
عکس این چون لا ش من ج ب و کل اب
فلا ش من ج ا ب م موجب جزئیة صغری و
سالیه کلیة کبری نتیجة سالیه جزئیة باشد
چون بعض ج ب و لا ش من اب فبعض
ج لیس ا ب م و م سالیه جزئیة صغری و
موجب کلیة کبری نتیجة سالیه جزئیة باشد
چنانکه کوئی بعض ج لیس ب و کل اب فبعض
ج لیس ا ب م نتیجة شکل ثانی نیست الا سالیه
کلیة با جزئیة و شرط شکل ثانی که آن است
صغری وی موجب باشد و یکی از مفاد متین و
کلی باشد و ضربش است م م نتیجة ا ب ج
جزئیة و م م نتیجة سلب جزئی و آن سه که نتیجة

و لا ش من اب فلا ش من ج ا د م
عکس این چون لا ش من ج ب و کل اب
فلا ش من ج ا ب م موجب جزئیة صغری و
سالیه کلیة کبری نتیجة سالیه جزئیة باشد
چون بعض ج ب و لا ش من اب فبعض
ج لیس ا ب م و م سالیه جزئیة صغری و
موجب کلیة کبری نتیجة سالیه جزئیة باشد
چنانکه کوئی بعض ج لیس ب و کل اب فبعض
ج لیس ا ب م نتیجة شکل ثانی نیست الا سالیه
کلیة با جزئیة و شرط شکل ثانی که آن است
صغری وی موجب باشد و یکی از مفاد متین و
کلی باشد و ضربش است م م نتیجة ا ب ج
جزئیة و م م نتیجة سلب جزئی و آن سه که نتیجة

و لا ش من اب فلا ش من ج ا د م
عکس این چون لا ش من ج ب و کل اب
فلا ش من ج ا ب م موجب جزئیة صغری و
سالیه کلیة کبری نتیجة سالیه جزئیة باشد
چون بعض ج ب و لا ش من اب فبعض
ج لیس ا ب م و م سالیه جزئیة صغری و
موجب کلیة کبری نتیجة سالیه جزئیة باشد
چنانکه کوئی بعض ج لیس ب و کل اب فبعض
ج لیس ا ب م نتیجة شکل ثانی نیست الا سالیه
کلیة با جزئیة و شرط شکل ثانی که آن است
صغری وی موجب باشد و یکی از مفاد متین و
کلی باشد و ضربش است م م نتیجة ا ب ج
جزئیة و م م نتیجة سلب جزئی و آن سه که نتیجة

(ای باب)

ایجاب جزئیة اول موجب کلین چنانکه هر ب ج
و ه ب است دوم صغری موجب جزئیة کبری
کلیة چنانکه بعض ب ج و ه ب ا ب م صغری
موجب کلیة کبری موجب جزئیة چنانکه م ب ج
و بعض ب ا و نتیجة این هر سه ضرب این است
که بعض ج ا و آن سه که نتیجة سلب جزئیة اول است
موجب کلیة کبری مثل م ب ج است و هیچ از ب
اینست دوم موجب جزئیة صغری و سالیه کلیة
کبری چنانکه گفتی که یعنی بعض ب ج است و هیچ
از ب اینست سیم موجب کلیة صغری و سالیه
کبری مثل ب ج و بعض ب لیس ا ب م
این هر سه ضرب این است که بعض ج لیس ا ب م

بعض ج ا و آن سه که نتیجة سلب جزئیة اول است
موجب کلیة کبری مثل م ب ج است و هیچ از ب
اینست دوم موجب جزئیة صغری و سالیه کلیة
کبری چنانکه گفتی که یعنی بعض ب ج است و هیچ
از ب اینست سیم موجب کلیة صغری و سالیه
کبری مثل ب ج و بعض ب لیس ا ب م
این هر سه ضرب این است که بعض ج لیس ا ب م

و شکل را به چون لعید بود از طبع آن را ^{بسیار} کردیم
 اما قیاس استثنائی بر دو قسم است یکی اتصال
 دوم انفصال اتصال آن است که مرکب باشد
 از متصله لزومیه با وضع مقدم یعنی باقیات
 مقدم باشد و آن را نتیجه وضع نالی باشد چنانکه
 کوئی اگر این جسم انسان باشد حیوان باشد لیکن
 انسان است پس حیوان باشد یا مرکب باشد از
 لزومیه متصله و رفع نالی و آن نتیجه دفع مقدم
 باشد چنانکه کوئی در مثال مذکور لیکن او حیوان
 نیست پس او انسان باشد اما انفصال آنست
 که مرکب باشد از منفصله حقیقه با وضع احد
 جزءین و آن را نتیجه رفع چیز دیگر باشد یا با رفع

بر احد جزءین

بر احد جزءین و او را نتیجه وضع خبر دیگر باشد او را
 چهار نتیجه باشد چنانکه کوئی این عدد یا زوج باشد
 یا فرد لیکن زوج است پس فرد نباشد لیکن
 فرد است پس زوج نباشد لیکن زوج نیست
 پس فرد باشد لکن فرد نیست پس زوج است
 یا مرکب باشد از منفصله مانعه الجمع با وضع احد
 جزءین و آن را نتیجه رفع جزء دیگر باشد پس او را
 نتیجه دوست چنانکه کوئی این چیز با غیامت یا با
 لکن شجر است پس چهره نباشد لکن حجر است پس شجر ^{نباشد}
 و یا مرکب باشد از منفصله مانعه الخلق با رفع
 احد جزءین و آن را ^{نتیجه} وضع چیز دیگر باشد آن
 منفصله مانعه الخلق با رفع احد جزءین و آن را

ليس اوسى انه بسى المرض

839

تفصیل آن است که اگر آن دو مؤلف
با هم یک کتاب بنویسند و در آن هر یک
اول آنکه ضمیمه مفصل آنست که در
مفصله عقیده خوانند و در آنکه در
این دو مفصله مانده آنچه از هر دو
خوانند و این دو مفصله را در هر یک
بنام این تفصیلی ضمیمه خوانند و در
هر صوفی که در هر یک از این دو مؤلف
تفصیلی صوفی است و در هر یک از این
کتاب در هر یک از این دو مؤلف

باز در این کتاب که در این کتاب
نویسند و این کتاب که در این کتاب

از این کتاب که در این کتاب
نویسند و این کتاب که در این کتاب

از این کتاب که در این کتاب
نویسند و این کتاب که در این کتاب

تا آنکه در این کتاب که در این کتاب
نویسند و این کتاب که در این کتاب

از این کتاب که در این کتاب
نویسند و این کتاب که در این کتاب

از این کتاب که در این کتاب
نویسند و این کتاب که در این کتاب

از این کتاب که در این کتاب
نویسند و این کتاب که در این کتاب

از این کتاب که در این کتاب
نویسند و این کتاب که در این کتاب

وعلى بل العلم وضعة الكتاب لا التام **أقول** اعلم أن المنطقين

اصطلاحاً يجب تحضراً للمبدء إذا اراد أن يشرع في شيء

من العلوم منها باب نحو جبر وهو لفظ يوناني براد به الكتاب المنس

اعز الخسر والنوع والفصل والي ضد العرض العام وهذه

بنسبة معرّفها على بيان ولا لا التثنية المطابقة والتنضم واللام

واقسام اللفظ والدلالة هي كون الشيء بجمله ينقسم من العلم به

العلم بشيء آخر والاول هو الدال والثاني هو المدلول فيس هذا

عرف أن الدليل هو الذي ينقسم من العلم به العلم بشيء آخر وكذا

عرف

عرف أن المدلول هو الذي ينقسم من العلم بشيء آخر العلم به والدلالة

ينقسم إلى طبعية وعقيدية وضعية والمراد من الدلالة الوضعية

التي يكون بحسب الوضع اللفظ الدال على المعنى هي ثلثة لأن

اللفظ الدال على المعنى لا يحتمل أن يكون دالاً على تمام ما وضع

او تدل على جزء ما وضع له او تدل على ما يلائمه في الدعوى فان كان

الاول فالدلالة دالة المطابقة وان كان الثاني فالدلالة

دلالة بالتنضم وان كان الثالث فالدلالة دلالة بالالتزام

مثال الدلالة بالمطابقة كالان فانه يدل على الجيران التالفي

بالمطابقة لكونه تام ما وضع له الان وانما تسمى الدلالة
 مطابقة لان اللفظ موافق لتمام ما وضع له وذلك ما هو
 من قولهم طابق النعل النعل اذا توافقا ومثلا ما يدل بالنقض
 كالان اذا دل على احد هما اس على الجوان او على ان طوقا
 سميت هذه الدلالة تضام لان يدل على الجزء الذي هو في ضمنه
 فيكون دالا على في ضمنه ومثلا للدلالة بالترام كالان
 اذا دل على بل العام وصنفه الكتاب وانما سميت هذه الدلالة
 التزاما لان اللفظ لا يدل على كل امر خارج عنه بل على الخارج التام

له وانما قيد قوله على ما لا يميز في الذهن لان الملازمة التي هي
 لو جعلت شرطاً لم يتحقق لانه الترام بدونها لا يمنع تحقق
 المشروط بدون تحقق الشرط واللازم باطل فكذا المعلوم
 لان العدم كالعدم يدل على الملكية كالبصر التزاما
 لان العدم البصر عما في شانه يكون بصرا مع ان
 بينهما معاندة في التي روي **قال** ثم اللفظ اما مفردا هو الذي
 لا يراد بالجزء منه دلالة على جزء معناه كالانسان دائما
 مؤلف هو الذي لا يكون كذلك كراي الحجة **اقول**

الملازمة التي هي
 كذا
 كذا
 كذا

ثم فرغ عن بيان الدلالة الثلاثة شرع في تقسيم اللفظ فقوله

اللفظ ينقسم الى قسمين مفرد ومؤلف لانه اما ان لا يراد به

الجزء منه دلالة على جزء معناه كالان فانه هذا اللفظ

لا يراد به جزء على جزء معناه او يراد به ذلك كقولك رامي الجبل

فانه لفظ يدل جزؤه على جزء معناه لان الرمي يدل على ذات

منه ثبت الرمي الجبلية يدل على جسم معين فان كان الاول

فهو مفرد وان كان الثاني فهو مؤلف قوله لا يراد به الجزء منه

والله على جزء معناه صارته على اربعة اقسام الاول لا يكون

له جزء

له جزء نحو في ذلك في ان يكون له جزء لكنه لا معنى له نحو زيد

علما والثالث ان يكون له جزء ذو معنى لكن لا يدل على شيء

عليه نحو عبد الله علما لان معناه شخص معين والرابع

ان يكون له جزء ذو معنى ولا عية لكن لا تكون مراده نحو

الجوان الناطق علما لان معناه حي المايمة الانسان مع الشخص

قال المفرد اما كلي وهو الذي لا يمنع لفظه تصور مفهوم

نحو وقوع الشكر فيه كالان واما جزئي وهو الذي

يمنع لفظه تصور مفهومه من ذلك كزيد علما **اقول** المفرد

ينقسم على قسمين كل من جزئي لانه اما ان يكون نفس تصور مفهومه اي
 من حيث انه متصور وانما من وقوع الشك فيه اي اشتراكه بين
 كثيرين او لا يكون كذلك فان منع نفس تصور مفهومه من
 اشتراكه بين كثيرين فهو جزئي كغيره علم انه اذا تصور
 مفهومه امتنع عن صدقه على كثيرين وان لم يمنع نفس
 تصور مفهومه من اشتراكه بين كثيرين فهو كلي كالانسان
 فان مفهومه عند العقل لم يمنع عن صدقه على كثيرين انما
 قيد تعريف مفهوم الصل والجزئي نفس التصور لان من الكليات

ما يمنع

ما يمنع الاشتراك بين امور متعددة بالتفكر الى الرج كواحد
 فانه بالتفكر الى الرج جزئي وبالنظر الى الذهبه كافي فان الدليل
 الى الرج يمنع عن الشك فيه لكن عند العقل لم يمنع عن صدقه
 على كثيرين واللام يقتصر الى دليل اثبات الواحد **انتهى** قال **الفيلسوف**
 اما ذاتي وهو الذي يرفض في تحت حقيقة جزئية كالحيوان
 بالنسبة الى الان **اقول** الكلي ينقسم الى قسمين ذاتي جزئي
 لانه اما ان يكون داخلا في حقيقة جزئية او لا يكون فان كان
 داخلا في حقيقة جزئية فهو ذاتي كالحيوان بالنسبة الى الان

من وقوع

والفريقان متعقبات وهو
 الذي يخرج لفه كالحصاة
 بالنسبة الى الانسان

فانه حقيقه زبده و بکر و خال و الجوان داخل فيه لكونه مرتبا مع الجوان

والذي طلق كلمة النبوة لا الفرس ان لم يكن واضحا في حقيقة

فَمَا يَشَاءُ بَلِّغْهُمَا فَجَاءَ عَنْكَ الْحَقِيقَةُ فَمَوْعِظَتِي كَالضَامِكِ

النسبة الا الان فانه لم يزل في حقيقة زيد وعمر وكبره الى الان

کثر من انہ کتب من الجبران والناطق فقط فبعین انہ فارح عند
الغزالی والیہ
صالح
انصفت افراد

وعلى هذا لا يكون نفس الماتية ذاتية على كون من العرضيات لا تذا
الاربعون

بخلاف لذاتي بذلك التفسير وكل ما بني لفه فهو عرضي وقد

يقال لا اعدى ليس يعرضي فيكون نفس الما جمة وانته

[illegible]

النقاط

لا يقال ان الثاني هو المتعبد للذات فلا يجوز ان يكون نفس

المأثمة ذاتية والألزم انتساب شيء إلى نفسه وهو ممتنع لأننا

نقول هذه التسمية اي نسبة الالهية ^{والتبعية} ~~والتبعية~~ حتى يلزم
ليست بالعبودية

من ذلك الكتاب بل انما هي اصطلاحية فلا يعرف ذلك **قال** والذي
 بزمنا بيني والافقه بزمنا بيني والافقه

أما مقول في جواب ما هو بحسب الشكر - المحضه كالجزان بالنسبة

الاثنان والفرس وهو الجنس **اقول** هذا شروع في بيان الكليات

النفس علم أن الذاتى أما جنس النوع أو فضل لأنه أن كان مقولاً

في جواب ما هو بحسب التسمية المحضة اى لا الخصوصية ايضا فهو كالحجران

42

بالنسبة الى الانسان والفرس فتد اذا سئل من الانسان والفرس هما

كان الحيوان بجوابا عنها واذا سئل عن كل واحد من الانسان والفرس

لم يصلح ان يقع جوابا عن كل واحد منهما لانه ليس بهما ماهية

كل واحد منهما بالانفراد لانك اذا فردت الانسان بالسؤال

فمقولك هو في جوابه انه ليس الا الحيوان الذي طلق لكونه تمام ماهيته

وكذا اذا فردت الفرس بالسؤال في جوابه الحيوان السائل لكونه تمام ماهيته

قال ويرسم الجنس بانه كل مقول على كثيرين مختلفين بالحقيقة

في جوابات هو قولاً ذاتياً واما مقول في جواب ما هو بحسب الشك في

الخصوصية

والخصوصية معاً كالانسان بالنسبة لما زيد والمقصود هو النوع

اقول قوله كل واحد لا يصلح مقولاً على كثيرين متساوٍ للكتبات
الكتاب ان الكثرة على كثيرين بالالتزام ومقوله على كثيرين بالمطابقة واذا كان كذلك فليكن زائداً

والجوابات وقوله مقول على كثيرين يخرج الجوابات لما من ان

الجوابات يقال على شخص واحد وقوله مختلفين بالحقيقة يخرج

النوع لكونه مقولاً على كثيرين متفقين بالحقيقة في جواب

ما هو قولاً ذاتياً يخرج الكتابات الباقية اعني الفصل و

التي صده والعرض العام وان كان الذاتي مقولاً في جواب ما هو

بحسب الشك والخصوصية معاً فهو النوع كالانسان بالنسبة

الى افراده اعز زيدا وعمرا وكبرا وغير ذلك لانه اذا سئل عن زيد
 وعمرا وكبرا وغيرهم بما هم كان الجواب لان لانه تام ما بهيئة المتكررة
 بينهم واذا سئل عن زيد فقط كان الجواب لان زيدا لانه
 تام ما بهيئة التخصيص فتعين انه اعد النوع ليكون عقولا في جواب
 ما هو كجواب الشكر والتخصيص معا ويرسم النوع بان كل عقول
 كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة في جواب ما هو قوله كل
 زاب كقوله مقول حسن لانه لا يخرج عن الكلى وقوله على كثيرين
 يخرج الجزئي وقوله مختلفين بالعدد دون الحقيقة يخرج الجنس لان النوع

انما هو

انما هو مقول على كثيرين متفقين بالحقيقة ومختلفين بالعدد بخلاف
 الجنس وقوله مختلفين بالعدد لكون افراده مختلفة بالعوارض ^{المشتتة}
 وقوله في جواب ما هو يخرج الثلاثة الباقية المذكورة وان كان الثاني
 غير مقول في جواب ما هو بل مقول في جواب ما هي شي هو في ذاته
 وهو اعني المقول في جواب ما هي شي هو في ذاته ما بهيئة الشيء
 عن الشيء بان كل في الجنس كالتى هو مفضل ولو قال في جواب
 الضمان كان قوله الشك ليدخل فيه الامة المركبة من امرين ^{منها}
 او امر منسوبة اليه ^{الافضل} الا ان يقال الكثرة بالجنس بناء على اطلاق

ما هو كجواب الشكر والتخصيص معا ويرسم النوع بان كل عقول
 كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة في جواب ما هو قوله كل
 زاب كقوله مقول حسن لانه لا يخرج عن الكلى وقوله على كثيرين
 يخرج الجزئي وقوله مختلفين بالعدد دون الحقيقة يخرج الجنس لان النوع

تركيب الماهية من امرين متساويين او امور متساوية ولما قيل ان يقول
 فعلى هذا كان اللام غير ان لا يذكر الجنس في التعريف وذلك اعني
 ما يميز الشيء عما يشترك في الجنس وهو الفصل كالناطق بالنسبة
 الى الانسان فانه اعني ان ناطق مميزات الانسان عما يشترك
 في الجوانب كالفرس والبغل والبقر وغيرها لانه اذا سئل عن الانسان
 بآي شيء هو في ذاته كان الجواب انه ناطق لان السؤال بآي شيء هو في ذاته
 اما يطلب ما يميز الشيء عن غيره وكل ما يميز الشيء عن غيره يصلح
 للجواب فالناطق يصلح للجواب لتمييز الانسان عن غيره ويرسم اى
 بانه كذا

بانه كذا يقال على الشيء في جواب آي شيء هو في ذاته قوله كذا
 مستدرك قوله يقال على الشيء متناول للكليات ليس قوله في
 جواب آي شيء هو في ذاته قوله يخرج النوع والجنس والعرض
 العام لان النوع والجنس يقالان في جواب ما هو لافي جواب
 آي شيء هو في ذاته والعرض العام يقال في جواب اصلا
 وقوله في ذاته اعني في جوهره يخرج الى صده لانه وان كانت
 مميزة للشيء لكن لافي جوهره وذاته بل في عرضه فاك
 واما العرضي اما ان يمنع انفكاكه عن الماهية وهو العرض اللام

اولا يمتنع وهو العرض الفارق وكل واحد منهما اما ان يختص

بحقيقة واحدة وهو الى صفة كالفصاحة بالقوة والفعل للانسان
^{مفهوم} ^{مفهوم}

وبرسم بانها كلية يقال على ما تحت حقيقة واحدة فقط قولاً
ان لا

عرضياً واما ان يعم صفاتين ففرد واحدة وهو العرض العام كما
عرض

الشفق بالقوة والنفق للانسان وعجزة من الحيوانات وبرسم بانها
عرضي

كل يقال على ما تحت صفاتين مختلفة قولاً عرضياً انك ان العرض

اما لازم او مفارق لانه اما ان يمتنع انفكاكه عن ماهية او لا يمتنع

انفكاكه الاول هو العرض اللازم كالكتابة لقوة بالنسبة الى الانسان

والثاني

والثاني هو العرض المفارق كالكتابة بالفعل بالنسبة اليه وكل واحد

منها اي من العرض اللازم والمفارق اما خاصة وعرض عام لانه

ان اخضر كل واحد من اللازم والمفارق بحقيقة واحدة فقط

وهو الى صفة كالفصاحة بالقوة والفعل للانسان فان

الفصاحة بالقوة عرض اللازم لا ينفك عن ماهية الانسان

تختص بحقيقة واحدة وهي ماهية الانسان والفصاحة بالفعل

عرض غير لازم اي مفارق ينفك عن ماهية الانسان تختص بها

وبرسم الى صفة بانها كلية يقال على ما تحت صفة فقط قولاً
واحد

عرضاً قولاً كلياً مستديراً كما في غير مرة بمرة قوله مقول على ما تحت

حقيقة واحدة جنس الحيوان شامل للكليات الجنس وقوله واحدة

فقط يخرج الجنس والعرض العام لكونه مقولين على ما تحت

مقابل وقوله قولاً عرضياً يخرج النوع والفصل لأنها مقولان على

ما تحتها كلياً وإنما لا عرضياً وإن لم يخص كل واحد من الأقسام

المعارف بحقيقة واحدة بل يقع مقابل في فوق واحدة فهو العرض العام

كالمتنفس القوة بالفعل بالنسبة إلى الإنسان وغيره من الحيوان

فإن المتنفس القوة عرض اللازم غير منفك عن ماهية الحيوان

غير مختص واحدة

غير مختص واحدة ويرسم أي العرض العام بأنه كلي يقال على ما تحت

مقابل مختلفة قولاً عرضياً قوله كلياً بأنه كما في قوله يقال جنس

شامل للكليات قوله على ما تحت مقابل مختلفة يخرج النوع

والفصل والتي صفة لأنها لا يقال إلا على حقيقة واحدة فقط وقوله

قولاً عرضياً يخرج الجنس لأنه قول ذاتي لا عرضي وكون هذا التعريف

الكليات رسوماً بناء على إمكان أن يكون لها ما هيئات وراء

نفس الغنومات التي ذكرناها متساوية لها إلا أن المناسبة ذكر التعريف

الذي هو أعم لأن عدم العلم بأنها حدود لا يوجب العلم بأنها رسوم

رسمها ما يثبت علمه عندنا

بأنه لا يمكن أن يكون له ما هيئات وراء
نفس الغنومات التي ذكرناها متساوية لها إلا أن المناسبة ذكر التعريف
الذي هو أعم لأن عدم العلم بأنها حدود لا يوجب العلم بأنها رسوم
رسمها ما يثبت علمه عندنا

قال القول الشارح الحد قول دال على ماهية الشيء هو الذي يتركب

من جنس الشئى وفصله القريبين كالحيوان الناطق بالنسبة

لا الانسان وهو الحد التام والحد النقص هو الذي يتركب عن

جنس بعيد وفصله القريب كالجسم الناطق بالنسبة لا الانسان

والرسم التام هو الذي يتركب من جنس القريب وفصله الازمة

كالحيوان الضاحك في تعريف الانسان ورسم النقص هو الذي

يتركب عن عرضيات يختص بجملة بحقيقة واحدة كقولنا فر تعريف

الانسان انه ماش على قدميه عرضي الالفار بادي البشرة ومنه يفرق

صحاك

صحاك بالتبع اقول الموصول الى العلم ينقسم الى قسمين احدهما

القول الشارح والآخر المجمل لانه ان كان تصور مع عدم اعتبار

الحكم فيه موصلا الى المطلوب بالتصوري فهو القول النرجح ^{من}

تصور مع علم اعتبار الحكم فيه موصلا الى المطلوب بالتصوري

فهو القول الشارح وان كان تصور مع اعتبار الحكم فيه موصلا

الى المطلوب التصديقي فهو مجمل فاذا عرفت هذا فتقول من تلك

اصطلاحات المنطقية المذكورة القول النرجح وهو المعروف

بمن ان يكون حدا ورسم دال على ماهية الشيء قوله قول

رسماً فلان رسم الدار انظرها ولما كان التعريف بالشئ بالشيء

اللازمة التي هي انما الشئ كان تعريفاً بالاشئ واما كونه ناماً

فلتحقق المشابهة بينه وبين الحد التام من جهة انه وضع فيه

الجنس الغريب وقد بامر مختص بالشئ وهو الفضاكن واما

الرسم الناقص هو الذي مركب عن عرضيات تختص بجلنا

لاكل واحد منها لان كل حقيقة واحدة كقولنا في تعريف الانسان انه ما يش عا قد مر
واحد منها لا يختص بحقيقة واحدة

عرض الاظفار اذ هي البشرة ومستقيم الفم صفاً كان بالطلع

فان جملة هذه الامور العرضية مختصة بالانسان لا غير مجلات

سئل

كل واحد منها لوجود البعض منها في غيره ايضاً اما كونه رسماً فلما

مر من ان الخاصية التي صفة لللازمة مع ان الشئ فيكون

تعريفاً بالاشئ الذي هو الرسم واما كونه ناقصاً فلعدم

ذكر بعض الاجزاء رسم تام فيه حتى يتحقق التشابه بالحد

التام كتحققها بين الرسم التام قال الفضايا بالفضية قول

يصح ان يقال لقائل انه صادق فيه او كاذب فيه وهي امارة

كقولنا زيد كاتب او زيد ليس كعائبة اما شرطية المتصلة

كقولنا ان كانت الشمس طالوة فالنهار موجود واما شرطية منفصلة

كقولنا العدم اما ان يكون زوجا او فردا والجزء الاول من الجملة

يسمى موضوعا والثاني محمولا والجزء الاول من الشرطية متقدما

والثاني يسمى بالبا **اقول** لما فرغ من قول الشارح شرع

في بيان الوجه وهو القضية بالمرحلية الى المطاوعة والتعدي

والقضية قول الصبح ان يقال القائل انه صادق فيه او كاذب

فيه وهو الذي يسمى بعضهم خبرا والقول هو المركب سواء كان لفظا

مركبا كما في القضية الملفوظة او مفهوما عقليا مركبا

كما في القضية المعقولة وهو اي القول جنس متناول الاقوال

بجزءه كقوله ان يدق في فميه منور
الثانية

الثانية والآن قضية الانثى قول الصبح ان يقال القائل انه صادق

فيه او كاذب فيه فصل بجزءه عن الاقوال ان قضية الانثى

من الامر والنتي الاسفهام وغيرهما وهي اي القضية منقسم

للاثنين احدهما علمية والآخر شرطية لان الحكم عليه به

اي الحكم به في القضية ان كان مفردا في القضية جملة كقولنا

زيد كاتب لان القضية شرطية وفيه نظر لان الحكم عليه به

لا يلزم ان يكونا مفردين في الجملة كقولنا زيد ابوه قائم وان

كان جملتين في القضية شرطية فالشرطية اما شرطية متصلة

وهي التي يحكم فيها بصحة قضية او لا صدقها على تقدير صدق
قضية اخرى كقولنا ان كانت الشمس طلعت فلان لم يجر او سالت
ان حكم فيها بسلب صدق قضية على تقدير صدق قضية اخرى
كقولنا ليس ان كانت الشمس طلعت فلان لم يجر او سالت
وهي التي يحكم فيها بالتنافي بين القضيتين فان حكم فيها
بالتنافي الايجاب في القضية منفصلة موجبة كقولنا العذر اما
ان يكون زوجا او فردا وان حكم فيها بالتنافي في سلب القضية
منفصلة سالبة كقولنا ليس ان يكون الانسان اسودا او كان

قوله

قوله والجزء الاول اي الحكم عليه من القضية المعلقة يسمى موضوعا
لأنه انما وضع لان يحكم عليه الشيء والجزء الثاني اي الحكم به
يسمى محمولا لأن انما وضع لان يحل على الشيء والشيء الذي يحل
بها المحمول الموضوع يسمى النسبة حكمية ولم يذكر في الجزء الاخير
والجزء الاول من القضية الشرطية شيئا مقدما لتقدمه في الذكر
والجزء الثاني منها يسمى بالياء لكونه تابعا له وهو من التلويح يعني النفع
قال في القضية اما موجبة كقوله زيد كاتب واما سالبة كقولنا
زيد ليس بكاتب وكل واحد منها اما مخصوصة كما ذكرنا واما محصورة

وهي اما كلية كقولنا كل انسان كاتب والشيء من الانسان

بهاية واما جزئية كقولنا بعض الانسان كاتب وبعض الانسان

ليس كاتب واما ان يكون كذلك يسمى محمدا كقولنا الانسان كاتب

ليس الانسان كاتب **اقول** تنقسم القضية ثانيا الى موجبة وسالبة

لان تلك النسبة التي ذكرناها ان كانت ^{كلية} حكما بان يقال الموضوع

في القضية موجبة كقولنا زيد كاتب محمول ليس محمول في القضية سالبة كقولنا زيد ليس كاتب قوله وكل وان كانت ^{كلية} حكما بان يقال الموضوع

واحد في القضية الموجبة والسالبة اما ان يكون محصورة او محصورة

كلية كانت او جزئية او محملة لانه ان كانت الموضوع في القضية

شخصا

شخصا معينا في القضية محصورة كما ذكرنا في مثال الموجبة والسالبة

مخوزيد كاتب زيد ليس كاتب واما سميها محصورة فلخصوص ^{موضوعها}

وقد يقال لها شخصية البقر لكون موضوعها شخصا معينا و

ان لم يكن موضوعها معينا اي لم يكن الموضوع القضية شخصا

معينا جزئيا بل يكون غير معين حكما فان بين فيها قضية كلية

الافراد الموضوع من الكلية والجزئية في القضية محصورة مسورة

اما كونها محصورة فلمحرف افراد موضوعها واما كونها مسورة فاشتمالها

على السور الذي هو اللفظ الدال على كمية افراد الموضوع حاصرا لها

ومحيط بالسور ما هو من سور البلد فكذلك محيط بالبلد كذلك
 وهذا محيط بأفراد الموضوع وهذه المحصورة أما أن يحكم فيها على كل
 الأفراد وعلى بعضها وعلى التقديرين أما بإسحاب السلب فإن كان
 الأول فالقضية كلية مسورة موجبة كقولنا كل انسان كاتب ^{لرسالة}
 كقولنا لا شيء الا واحد من الانسان يكتب السور في الكلية
 الموجبة نحو كل وفي الكلية السالبة نحو لا شيء ولا واحد كما ذكرنا
 وإن كان الثاني أي أن كان الحكم في القضية على بعض الأفراد فالقضية
 موجبة جزئية مسورة كقولنا بعض الانسان كاتب او سالب كقولنا

بعض الانسان

بعض الانسان ليس يكتب السور في القضية الجزئية التي هي نحو
 بعض واحد فقط وفي الجزئية الكلية السالبة نحو ليس كل ليس
 بعض بعض ليس وإن لم يكن كذلك أي وإن لم يكن الموضوع
 في القضية متخصاً معيناً وإن لم يكن الحكم فيها على كل الأفراد و
 بعضها فالقضية ليست محمولة لاصحال بيان كمية الأفراد التي يحكم
 عليها فإذ القسمة متلثة كما تلت الشيخ في الشفاء لا يقال أن
 القضية الطبيعية خارجة عنها فلا يصدق المحر لا أن نقول الكلام
 في القضايا العبرة في العلوم والقضية الطبيعية ليست بمعبرة

للوجوه

في العلم فوجهها عن القضية التي يختص **قال** والتصلة اما

لزومية كقولنا ان كانت الشمس طلوعاً فالنهار موجود واما انفا

كقولنا ان كانت الانسان ناطق فالحي راضق والمنفصلة اما ^{مضفية}

كقولنا العدد اما زوج او فرد وهي مانعة للجمع والالتزام كما ذكرنا

واما مانعة للجمع فقط كقولنا هذا النبي اما شجر او حجر واما مانعة

التي توقف كقولنا زيد اما ان يكون في البحر او لا يعرف **اقول**

لما فرغ عن تقسيم المحيية شرع في تقسيم الشرطية متوكة ^{منفصلة}

او منفصلة اما الشرطية المتصلة تنقسم الى قسمين احدهما لزومية

والاخر

والاخر انفاية لانه ان كان صدق التالي فيها على التقدير صدق

وقوع المقدم لعلاقة بينهما ثبات ^{مضفية}

للمقدم توجب ذلك في القضية متصلة لزومية والمراد بالعلاقة

بها نسبة يستلزم بها المقدم التالي كالعينية والمعلولية

والتطائي اما العينية فكقولنا ان كانت الشمس طلوعاً فالنهار

موجود فان طلوع الشمس على لوجود النهار واما المعلولية

فكقولنا كل ما كان النهار موجود فكانت الشمس طلوعاً فان

وجود النهار معلول بطلوع الشمس واما التضائيف فكقولنا

ان كان زيدا اباً لعمرو فعمراً وان كان صدق الثاني في المنفعة

عند صدق الصدق لا العلاقة المذكورة بل على سبيل الاتفاق

فالقيمة منصفة اتفاقية كقولنا ان كان الانسان ناطقاً الحيوان

ناطقاً فالعلاقة بين ناطقة الانسان وناطقة الحمار حتى

يجوز العقل استلزام ناطقة الانسان بواقعة الحمار بما يليه

الطرفان على سبيل الصدق فيها واما الشرطية المنفصلة فيقسم

الى ثلثة اقسام حقيقة مانعة للجمع ومانعة للحول لان الحكم في

القيمة بالتساوي بين جزئيا في الصدق والكذب معا في القيمة

منصفة حقيقة

منصفة حقيقة كقولنا العدد اثنان زوج او فرد فانه حكم في هذه

القيمة بامتناع اجتماع الزوج والفرد على عدد واحد بامتناع

ارتفاعها عنه وانما سميت بهذه حقيقة لان التساوي بين جزئيا

اشد من التساوي بين جزئين الآخرين لانه يوجد التساوي بين

جزئيا في الصدق والكذب معا وهذه البسلة الحقيقة الانفصال

ان حكم في القيمة بالتساوي بين جزئيا فقط فالقيمة مانعة للجمع

في صدق

كقولنا هذه الشيئ اما شجر او حجر فانه حكم في هذه القيمة بالتساوي

بين الجوز والشجر في الصدق فقط لان الكذب لجواز ان يكون الشيئ

وفد يكون المنفصلات ذوات اجزاء الثلثة كقولنا العدو اما

لا امتناع الخوف من كذب الحقيقة من ثلثة اجزاء فصاعدا

يلزم الخلف لانه في المثال المذكورة وهو قول العدوا اما زائد او ناقص

او مساويا بلزم ان يستلزم كونه زائدا كونه غير ناقص ويستلزم

كونه غير ناقص كونه مساويا ينتج من هذا ان يستلزم كونه زائدا كونه

مساويا وقد كان بينهما منع الجمع فكون المنفعة حقيقية ^{بإلزام} هذا

والغير بلزم ان يستلزم كونه غير زائدا كونه ناقص ويستلزم كونه

ناقصا كونه مساويا ينتج من هذا ان يستلزم كونه غير زائدا ^{او غير ناقص}

كونه غير مساويا وقد كان بينهما منع الجمع فكون المنفعة

^{ان يقال} حقيقة هذا خلف الحق ان هذا الحقيقة قد تركب عن حلية

ومنفصلة كقولنا هذا العدد اما ان يكون مساويا لعدد

او زائدا عليه

او زائدا عليه او ناقصا عنه والجزء الثاني اعني قوله او زائدا الى اخره

منفصلة والجزء الاول حلية والاصل فيه هذا العدد اما مساو

لذلك العدد او غير مساويا له لكنه اذ لم يكن مساويا له كان

زائدا عليه او ناقصا عنه فلما كان هذه القضية المنفصلة

في قوة تلك الحقيقة اقيمت مقامها فيظن انها مركب عن

ثلاثة اجزاء لكنها بالحقيقة مركبة عن الحلية والمنفعة

كما عرفت ولا يتركب الحقيقة الا من جزئين وكذا امانة الخلو

بمخلاف مانعة الجمع فانها قد تركب عن ثلاثة اجزاء فصاعدا

٥
وبيننا لا يقتضي طولاً يليق في هذا الخفر فطلب في المطولات

قال والتناقض اختلاف القضيّتين بالايجاب والسلب بحيث

يقتضي لذاته ان يكون احدهما صادقة والاخرى كاذبة كقولنا

زيد كاتب زيد ليس بكاتب **اقول** اعلم ان الاصطلاحات

المنطقية المذكورة التناقض القضيّتين بالايجاب والسلب

وهو اختلاف القضيّتين

بحيث يقتضي لذاته ان يكون احدهما صادقة والاخرى

كاذبة كقولنا زيد كاتب زيد ليس بكاتب فان هاتين القضيّتين

اختلفتا بالايجاب والسلب اختلفتا يقتضي لذاته ان يكون

احدهما

احدهما صادقة والاخرى كاذبة على حسب الواقع قوله اختلفا

جنس تناول الاختلاف الواقع بين القضيّتين ومفرد بين

مفرد وقضيّة وقوله قضيّتين اخرج الاختلاف الواقع بين

مفردين ومفرد وقضيّة وقوله بالايجاب والسلب اخرج الاختلاف

الواقع بالاتصال والافصال والاختلاف بالكلمة والجزئية

والاختلاف بالعدول والتجصل او بغرض الكثرة وقوله بحيث

يقتضي يخرج الاختلاف بالايجاب والسلب لكن لا بحيث

ان يقتضي صدق احدهما كذب الاخرى نحو زيد ساكن وزيد

ليس يمكن لانها صادقة وقولها لذاته يخرج الاختلاف

الايجاب والسلب بخبر يقضي صدق احدهما كذب الاخرى لكن

لا لذات ذلك الاختلاف بل بواسطة مخوريد انسان وزيد

ليس يناط فان الاختلاف بين هاتين القضيتين ^{للقضية} اتما

ان يكون احدهما صادقة والاخرى كاذبة لا لذاته لان قولنا زيد

ليس يناط في قوة قولنا زيد ليس بالانسان او لان قولنا زيد

الانسان في قوة قولنا زيد يناط فيكون ذلك بواسطة لا

لذاته **قال** ولا يتحقق ذلك الا بعد اتفاقها في ثمانية وحده

لذاته ^{التي} ^{التي} ^{في} ^{الموضوع}

درنا نقول هذه نية وان

وهذه نية وان

في الموضوع والحوادث في الزمان والمكان والاضافة والقوة والفعل

والجزء والكل والشرط والقبض الموجب الكلية اتما هي السالبة الجزئية

والقبض السالبة الكلية اتما هي الموجبة الجزئية كقولنا كل انسان

حيوان بعض الانسان ليس بحيوان ولا شئ من الانسان بحيوان

بعض الانسان حيوان **اقول** القضيتان اللتان بينهما يقع التناقض

لا يخفى من ان يكون محصورين او محصورتين محتملين فان

كانا محصورين فلا يتحقق التناقض الا بعد اتفاقها في ثمانية

وحدهات الاولى حدث الموضوع لانها لو اختلفت في هذه الوحدة

لم يتناقضا لحوار صدقهما وكذبهما معا نحو زيد قائم وعمرو ليس قائما
والثانية وحدت المحول اذ لو اختلفا فيها لم يتناقضا نحو زيد كاتب
وزيد ليس شاعر والثالثة وحدت الزمان اذ لو اختلفا فيه لم
يتناقضا نحو زيد قائم ليلا وزيد ليس قائما نهارا والرابعة وحدت
المكان لانهما عند اختلافهما لم يتناقضا ريد قائما في الدار
زيد ليس قائما في السوق التي مسوا احد الاضافه لانهما ان
اختلفا فيها لم يتحقق التناقض نحو زيد اب لعمرو وزيد ليس اب
لكبر والسادس وحدة القوة والفعل لانهما لو اختلفا فيها
بان يكون النسبة

بان يكون النسبة في احدهما بالقوة والاخرى بالفعل لم تناقضا
نحو الخمر في الدن مسكر اي القوة والخمر في الدن ليس مسكر
اي الفعل والسابعة وحدة الكل والجزء لانهما اذا اختلفتا
في الكل والجزء لم يتحقق التناقض نحو الخمر نجى اسود اي بعض
النجى ليس اسود اي كله والثامنة وحدة الشرط لعدم
التناقض بين القضيتين عند اختلاف الشرط لقولنا الجسم
مفرق للبحر اي الشرط كونه ابيض الجسم ليس مفرق للبحر اي
شرط كونه اسود فاذا عرف هذا فاعلم ان القضيتين اذا

كانت احدهما موجبة ككلمة ينبغي ان يكون الاخرى سالبة جزئية

وان كانت سالبة ككلمة كانت الاخرى موجبة فتقبض الموجبة

الكلمة انما هي السالبة الجزئية كقولنا كل انسان حيوان

وبعض الانسان ليس بحيوان ويتقبض السالبة الكلية انما

هي الموجبة الجزئية كقولنا لا شئ من الانسان بحيوان و

بعض الامور ^{من} وعلتهما اياها في المحصورات والحق ان

ابرار الله هذا اي قوله لتقبض الموجبة الكلية ههنا ليس في

موضع وانما هو موضع بعد تخفيف المحصورات **قال**

المحصرات

المحصرات لا يتحقق التناقض بينهما الا بعد اختلافهما في الكلية

والجزئية لان الكليتين قد تكذب بان لقول كل انسان كاتب

والاشئ من الانسان ككاتب الجزئيتين قد تصدق ان

كقولنا بعض الانسان كاتب وبعض الانسان ليس بكاتب

اقول ان كانت القضبان المتناقضتان محصورتين لا يتحقق

التناقض بينهما الا بعد اختلافهما في الكلية والجزئية بان يكون

احدهما كلية والاخرى جزئية وبهذا انما يكون بعد انفا ^{فيها}

في الوجدان المذكورة فلو قيد قوله في الكلية ^{بعد} والجزئية ايضا كان ^{بجانب}

اولى يكون اشارة البه اعني اتفاقا في الوحدات المذكورة وانما قد
 انه لم يخفف التناقض في المحصورين الا بعد اختلافها في الكلية
 الجزئية لان كليتين قد تكونا ذويتين كقولنا كل انسان
 كاتب ولا يشي من الانسان بكاتب الجزئيتين قد تصدقان
 كقولنا بعض الانسان كاتب وبعض الانسان ليس بكاتب
 فنقيض الكلية الجزئية لا الكلية وبالعكس اعني نقيض
 الجزئية الكلية لا الجزئية وان كانت القضبان محاليتين
 فحكمها حكم المحصورين لان الحملان محصوران في الحقيقة مع حيث

اتفاقا في قوة

اتفاقا في قوة الجزئية **قال** العكس وهو ان يصير الموضوع محمولا
 والمحمول موضوعا مع بقاء السلب والاسباب كجاء والصدق
 الكذب بحاله **اقول** من تلك الاصطلاحات المذكورة العكس
 وهو عبارة عن يصير الموضوع في القضية محمولا والمحمول موضوعا
 مع بقاء الكيفية اى السلب والاسباب اى ان كان الاصل موجبا
 كان العكس انفي كذا لك وان كان سالبا كان العكس
 كذا لك ومع بقاء الصديق والتكذيب اى ان كان الاصل
 صادق اى وجه كان العكس انفي كذا لك وان كان كاذبا كان

العكس انفي

كذلك كما اذا اردنا ان نعكس قولنا كل حيوان حيوان مجزئ الاول

ثانيا وان لا اولاد كنت بعض الحيوان انك اذا اردنا نعكس قولنا لا شيء

حيوان لا شيء يخرج الجواب ان يكون اللفظ المعكس هو محل الحكم الاول

من القضية ثانيا والخبر الثاني اول الكائن هو لائق هو الموضوع لا الخبر

محمولا لا محمول لا خبر موضوعا أصلا وانما سميت ذلك لكونه يخرج عن

الذكر على الترتيب وانما عبر بقوله استلزامي لانهم متبعوا لفظية

في الكلام لا في اللفظ في الكلام لا في اللفظ في الكلام لا في اللفظ في الكلام

والاي وانما عبر بقوله الصدق لان المعكس لازم سقضية او لو فرض

بالحكمان
فان قيل قد يقال ان المعكس ليس هو المحل الاول بل هو المحل الثاني
فان قيل قد يقال ان المعكس ليس هو المحل الاول بل هو المحل الثاني
فان قيل قد يقال ان المعكس ليس هو المحل الاول بل هو المحل الثاني

بدون صدق المعكس لازم صدق المزمع بدون صدق اللازم وصدق المزمع

بدون صدق اللازم او يجوز ان لا يعبر بقوله الكذب لانه لا يلزم من كذب المزمع

كذب اللازم فان قولنا كل حيوان انك انما ذهب مع صدق المزمع

هو قولنا بعض الان حيوان فعليه هذا قولنا مع الكذب لا كمنه

خطا فان الكوجبة الكلية لا تعكس كمنه او يصدق قولنا كل

حيوان ولا يصدق كل حيوان بل معكس جزئية لانه اذا قلنا كل

حيوان يصدق بعض الحيوان انك لانه كذب معناه موصوفا

الحيوان فلزم ان يصدق بعض الحيوان انك اقول القضية الكلية النكر

تكون بوجبة كثيرة لا يلزم ان تنفكس من جهة كثيرة بل يلزم ان

تنفكس من جهة جزئية اما عدم انعكاسها كثيرة فلذلك يتحقق

بما ذكره كون الجمل فيها اعلم من الخوض وعند الانعكاس

يلزم صدق الاخص على كل افراد الاعسم وهو محال مثله يصدق

فولنا ان انسان حيوان ولا يصدق كل حيوان انسان والالزم

ان يصدق الانسان الذي هو اخص على كل افراد الانساق الحيوان

الذي هو اعسم وهو محال والانعكاسها جزئية فلذلك اذا قلنا

كل انسان حيوان نجد شيئا معينا موصوفا بالانسان فيكون

ولكيوان وهو
ذات الانسان

بعض الحيوان الانسان عند ما ذكره في تعيين انعكاسها جزئية

والاولى فيه ان يقال اصدق كل انسان حيوان لزم ان يصدق

بعض الحيوان الانسان والا يصدق لقبضيه وهو الاشياء من الحيوان

بالانسان فيلزم المتناقض بين الانسان والحيوان فيصدق لبعض

الانسان حيوان وقد كان الاصل كل انسان حيوان هذا اختلف

او نضم ذلك التقييد الى الاصل نتج سلب اشياء عن نفسه وهو محال

وهكذا اكل الانسان حيوان والاشياء من الانسان نتج من الشكل الاول

ولا اشياء من الانسان فيكون وهو محال فكل الوجبة الجزئية

بالحال بدل

فيلزم الاشياء من الانسان حيوان

بعض الحجر انسان وقد كان الاصل لا شئ من الحجر انسان هذا

او قل اعني النقيض هو بعض الانسان حجر الى الاصل ينتج شئ

عن نفسه هكذا بعض الانسان حجر ولا شئ من الحجر انسان

ينتج من الشكل الاول بعض الانسان ليس انسان وهو مستحيل

الصدق قولنا كل ما هو الانسان فهو انسان بالضرورة

قال والسالبة الجزئية لا عكس لها لزوماً لانه يصدق بعض

الحيوان ليس انسان ولا يصدق عكسه **اقول** السالبة

الجزئية لا يلزم ان تنعكس اليها ولا يتقضي بمادة يكون الموضع

فيها

فيها اعلم من المحمول يصدق سلب الاخص عن بعض الاعم

ولا يصدق سلب اعلم عن بعض الاخص لان كل اخص ينضم

اعلم فان قولنا مثلاً بعض الحيوان ليس انسان كما الفرس وغيره ^{ان لا يثبت كما ذكره}

ولا يصدق عكسه وهو بعض الانسان ليس حيوان يصدق بغيره ^{سواء كان بالضرورة كالفرس او كغيره}

وهو كل انسان حيوان والا يوجد الكمال بدون الجزء وهو محال دائماً ^{فان لم يوجد}

تبدل بقوله لزوماً لانه يصدق العكس في بعض المواد مثلاً يصدق بعض

الانسان ليس بالحيوان يصدق عكسه اليقين وهو بعض الحجر ليس انسان

قال القياس قول مؤلف من احوال متى سلمت لم يعمد

قول آخر أقول المطلب الأعلى من الاصطلاح المنطقية المذكورة

القياسية سموه بآية قول مؤلف من أقوال متى سلمت لهم

أي من تلك الأقوال لذاتها قول آخر كقول العالم متغير كل متغير حادث

فإنه مركب من قولين أو سلمت لهم عنها لذاتها قول آخر هو العالم

حادث والمراد من القول اعتم من أن يكون ملفوظا أو

معقولا والمراد من الأقوال فوق قول واحد بنسب والقياس المتلف

من قولين والقياس المؤلف من أقوال فوق اثنين فالقول

الواحد لا يسمى قياسا وإن سلمت عنه لذاته قول آخر فكذلك المسمى

عيس

وعكس نقضه متى سلمت شيئا إلى أن تلك الأفراد لا يلزم أن

يكون مسئلة في نفسها بل يلزم أن يكون بحيث لو سلمت لهم عنها

لذاتها قول آخر ليدخل في التعريف القياس الذي مقدمته صالحة

والقياس الذي مقدمته كاذبة كقول كل إنسان جاد وكل جاد

حمار فإن مبدئين القولين وإن كانا كاذبين في نفسها إلا

أنهما بحيث لو سلمت لهم عنها أن كل إنسان حمار وقوله لهم

عنها بحجة ربه عن الاستقراء والتشبيه لأنهما وإن سلمت

مقدما فلها لكن لا يلزم أن يلزم عنها شيء آخر لا مكان

المتعلق في مدلولها عنهما وقوله لذلها يحترز بها عن القياس الذي
يلزم عنه بعد التسليم قوله آخر لذلها بل بواسطة مقدمة اجنبية
كافي القياس المساواة وهو ما يتركب من قولين بحيث يكون
منطق محمول اليها موضح الآخر كقولنا مساو **لب** مساو
ل فان هذين القولين يستلزمان ان يكون **ا** مساو **ج** لكن لذلها
بل بواسطة مقدمة اجنبية وهي ان كل مساو **م** مساو **ل** لشي
مساو لذلها مساو وانما قال من الافعال ولم يقل من مقدمات
لذلها يلزم الدور لان المقدمة قد عرفوها بانها ما جعلت **م** **القياس**

فاخذ

فاخذ والقياس في تعريفها فلو اخذت **م** **القياس** في تعريف القياس
لزم الدور قال وهو اما اقترااني كقولنا كل جسم مؤلف وكل
مؤلف وكل مؤلف محدث وكل محدث **م** **القياس** واستثنائي
كل كقولنا ان **هـ** من الشمس طالوت فالنهار موجود لكن النهار **م** **القياس**
فالشمس طالوت لكن النهار ليس موجود فالشمس ليس بطالوت
م **القياس** ينقسم القياسين اقتراني واستثنائي
لان ان لم يكن عن النتيجة او نقيض النتيجة مذكورة في القياس
بالفعل فهو اقتراني كقولنا كل جسم مؤلف وكل مؤلف محدث

فكل جسم محدث وكقولنا ان كانت الشمس طالوة فالنهار موجود
 فالارض مضيئة تبين كلها كانت الشمس طالوة فالارض مضيئة فان كانت
 عين النجاة او نقيص مذكورة فيه الفعل فهو استثنائي كقولنا ان كانت
 الشمس طالوة فالنهار موجود ولكن الشمس طالوة نتج فالنهار موجود
 ولكن النهار ليس موجودا نتج فالشمس ليست طالوة وهذا امر
 نقيص النتيجة وانما سمي الاول اقتراني لكون الحدود فيه مقترنة بغير
 منشاء وانما سمي الثاني استثنائي لاشتماله على اداة الاستثناء
 والاراد من كون عين النتيجة او نقيصها مذكورة في القياس ان الفعل يكون

يكون

يكون طرفها او طرف نقيصها مذكورة فيه بالترتيب الذي هو في
 النتيجة قال المشرك المكبر بين مقدمين القياس فصاعدا
 يسمى حد اوسط وموضوع المطلوب يسمى حدا اصغرا ومحمول ^{المطلوب}
 يسمى حدا اكبرا والمقدمة التي فيها الاكبر هو كبرى يسمى الكبرى والمقدمة
 التي فيها الاصغر تسمى الصغرى
 وان في هذا الاكبر تسمى من حيثية التاليف مع الصغرى
 والكبرى فكلا اقول اعلم ان المشرك المكبر بين مقدمتين
 القياس فصاعدا يسمى حد اوسط والوسط بين طرفي المطلوب
 سواء كان موضوعا او محمولا او مقدماتا او تاليا وقد مرنا لما انفا

والاشكال ان يكون الحد الاوسط ان كان
 محمولا في الصغرى موضوعا في الكبرى
 الاول وان كان موضوعا في الصغرى
 فهو الشكل الرابع وان كان موضوعا في الكبرى
 فهو الشكل الثاني او محمولا في الصغرى
 فلهذا اشكال الاربع المذكورة

وموضوع المطلوب يسمى حداً أصغراً لأنه اخص في الاغلب والافضل

اقل افراد فيكون محمول المطلوب حداً أكبر لأنه اعم في الاغلب والافضل

اكثر افراد فيكون أكبر والمقدمة من مقدمات القياس التي فيها

الاصغر يسمى صغيراً لاشتمالها على الاصغر فتكون ذات الاصغر

وهذا ليس الامع الصغير المقدمة التي فيها الاكبر تسمى الكبرى

لاشتمالها على الاكبر فتكون ذات الاكبر وهذا ليس الامع الكبرى

واقتران الصغير والكبير في الاسماء السلب في الكثرة والجزئية

تسمى جزئية وضعياً ولم يذكر المقدم بهذا وهمة التأليف المهيئة

اعطى فخر

الاصلة

الى صلة من اقتران الصغير والكبرى تسمى شكلاً قال الاشكال

اربعة لان الحد الاوسط ان كان محمولاً في الصغير وموضوعاً

في الكبرى تسمى الشكل الاول وان كان بالعكس فهو الشكل الرابع

وان كان موضوعاً فيها فهو الشكل الثالث وان كان محمولاً

فيها فهو الشكل الثاني فهذه الاشكال الاربعة في المنطق اقول

لان الحد الاوسط ان كان محمولاً في الصغير وموضوعاً في الكبرى

فهو الشكل الاول نحو كل ج ب وكل ب ا فكل ج ا وان كان

بالعكس اي ان كان موضوعاً في الصغير ومحمولاً في الكبرى

فهو الشكل الرابع نحو كل ب ج و ا ب فبعض ج ا وان كان اى في الحد الاوسط

موضوعا فيها اى في الكبرى والصغرى فهو الشكل الثالث نحو كل

ب ج ب ج ب ج ب ج ا وان كان اى في الحد الاوسط محمولا فيها اى في

الصغرى والكبرى فهو الشكل الثاني نحو كل ج ب لا ينشئ من ا ب

ب ج ولا ينشئ من ج ا فهذه هي الشكل الاربعة المذكورة في المنطق

فان الشكل الرابع منها بعيد عن الطبع جدا والثاني يترد

الى الاول بعكس الكبرى والثالث يترد الى الاول بعكس الصغرى والرابع

يترد الى الاول بعكس الترتيب او بعكس المقدمات جميعا والكامل في الاشارة

هو الاول

كل ب الشكل ب ينتج بعض

هو الاول والذي له عقل سليم طبع مستقيم لا يحتاج الى رد الثاني

الا الاول انه ينتج الثاني عند اختلاف مقدميه بالايجاب والسلب انقول

من هذه الاشكال الاربعة المذكورة في المنطق الشكل الرابع وهو بعيد

عن الطبع جدا لانه لا يوصل الى حصول المطلوب به الا بالنعسر وانما يستحصل

بالاشكال الباقية بالتيسر من هذه الباقية ما هو افرج الى الطبع

هو الشكل الاول الباقية اعني الثاني والثالث والرابع يترد عند

الانتاج الى الشكل الاول الذي له عقل مستقيم وعقل سليم لا يحتاج

الى رد الشكل الثاني الاول لانه افرج من الباقيتين اليه لئلا يترد اليه

في الصغرى التي هي اشرف في مقدماتنا لاشتمالها على موضوع المطلوب

الذي هو اشرف من المحمول لان المحمول انما يطلب لاصح واعلم ان

الشكل الثاني انما ينتج اذا كانت مقدماتنا هي الصغرى والكبرى

فبمختلفين بالاجاب السلب اي اذا كانت احداهما موجبة والاخرى

سالبة والا لكانتا اما موجبتين او سالبتين وايضا ما كان يتحقق
في كل واحد من هذه باحد من هاتين المقدمات

الاختلاف في النتيجة اما اذا كانتا موجبتين فلا بد لصدق كل انسان

حيوان وكل ناطق حيوان والحق الاجاب بقولنا كل انسان ناطق

واذا بدل الكبرى بقولنا كل فرس حيوان كان الحق السلب ولما اذا كانتا
سالبتين

لا يشترط الا ان يكون
سالبتين

سالبتين فلا بد لصدق لاشتمالها على موضوع المطلوب

والحق السلب ولو بدلنا الكبرى بقولنا لاشتمالها على موضوع المطلوب

في الصغرى التي هي اشرف في مقدماتنا لاشتمالها على موضوع المطلوب

الاجاب بخلاف ما اذا وجدنا الاختلاف بين المقدمات بالاجاب
كل ان ناطق

والسلب ومع هذا لا بد من كلية الكبرى في هذا الشكل والا

لا يتحقق النتيجة كقولنا لاشتمالها على موضوع المطلوب وبعض الحيوان
لا بد من كلية

فرس والحق الاجاب فبعض الانسان حيوان ولو قلنا بعض السلب

ففسد كالحق السلب وهو ليس بعض الانسان بسا حبل هذا تقدير الاجاب

الكبرى واما على تقدير سلبها فلا بد لصدق قولنا كل انسان حيوان وبعض الجسم

انما يتركب من مقدمتين وحليتين كما مر من قولنا كل جسم

نتيج كزيم محدث

مختلف وكل مؤلف محدث فان كلامنا من هاتين المقدمتين حليته

انما ان يتركب من شرطتين متضتين كقولنا ان كانت الشمس طالعة فالنهار موجود

كلما كان النهار موجودا فالارض مضية بنتيج من اقرارنا بهاتين

الشرطتين المتضتين ان كانت الشمس طالعة فالارض مضية

والارض الشريطة المتضتين المتضللان معنى اللزوم بيان

والانقضية كما ذكرنا في المطالع وانما ان يتركب من مقدمتين

شرطيتين متضتين كقولنا العدد اما فرد او زوج وكل زوج فرد

الارض

اما زوج الزوج او زوج الفرد نتيج من هاتين المقدمتين المتضتين

العدد اما فرد او زوج الزوج الزوج او زوج الفرد وانما ان يتركب القياس

المذكور من مقدمتين الحليتين ومقدرة متضلة سواء كانت الحليتين

الصغرى او المتضلة الكبرى او بالعكس كقولنا كلما كان هذا

الشيء انسان فهو حيوان وكل حيوان جسم بنتيج من هاتين

للمقدمتين اللتين اولهما متضلة والاخر حلية كلما كان هذا

الشيء انسان فهو جسم وانما ان يتركب مقدمتين حليتين ومقدرة

منفصلة سواء كانت الحليتين صغرى او المتضلة كبرى او بالعكس

كقولنا كل عدو انا زوج واما فرد وكل زوج فهو مقسم بمبدأ
 المتقدمين اولها منفصلة والاخرى محبة كقولنا كل عدو
 انا فرد او مقسم بمبدأين واما ان يتركب من مقدمة
 منفصلة ومقدمة منفصلة سواء كانت التصلة صفري للمنفصلة
 كبرى او بالعكس كقولنا كل ما كان هذا الشيء انسان فهو حيوان
 وكل حيوان اما ابيض او اسود وينتج من تاتبع المتقدمين للشيء
 منفصلة والاخرى منفصلة كلها كان هذا الشيء انسان فهو انا
 ابيض او اسود فاك واما القياس الاستثنائي الشرطي

الموضوع

الموضوع فيه ان كان منفصلة موجبة لزومها فاستثنائي عيني المقدم
 ينتج عين الشيء كقولنا ان كان هذا الانسان فهو حيوان لما فرغ
 من بيان القياس الاخر في شرع في بيان القياس الاستثنائي فقول
 القياس الاستثنائي مركب واما مقدمتين احدهما شرطية والاخرى
 وضع احدهما شرطية الى اثباته او رفعه قبله وضع الجزء الاخر
 او رفعه سواء كانت منفصلة او منفصلة اما اذا كانت منفصلة
 اذا كانت الشمس طلعت فالنهار موجود ولكن الشمس طلعت ينتج ان النهار
 موجود ولو قلنا لكن النهار ليس موجودا ينتج ان الشمس لم تطلعت

لكنه ان كان ينتج فهو حيوان استثناء
 بعض تالي ينتج يقضي المقدم كقولنا
 ان كان هذا ان تافه صرا
 لكنه ليس كحيوان فليس بان
 لان كانت منفصلة فاستثناء
 عينه او جزئيه ينتج يقضي
 الاخر والاستثناء يقضي احدهما
 ينتج عين الاخر اقول

يجب ان يحضر عند الخوض في الشيء من العلوم البرهان وليس بآية

فباسم المؤلف من مقدمات يقينية النتائج اليقينية كما تكرر في الاقضية

واليقين اعتقاد الشيء بانه لا يمكن ان يكون الا كذا يخرج الظن

وقوله مطابقا للواقع يخرج الجمل المكرر وقوله ممكن الزوال يخرج اعتقاد

القلد واما اليقينات فقسام منها اوليات ما يحكم العقل فيه

بجرد تصور الطرفين كقولنا الواحد نصف الاثنين في الكل اعظم

من الجزء ومنها من هو ادومي ما يحكم العقل فيه بالاحس سواء كانت

في الحواس الظاهرة او الباطنة كقولنا الشمس مشرقة والارض محروقة

وكقولنا

وكقولنا ان لنا غضبا وضوا ومننا الحركات ما يحتاج العقل فيه

بحزم الحكم الا كذا في المرة بعد اخر كقولنا شر الشمس

مسهل للصغرى وهذا الحكم ان ما يختص بواسطة من هدايات

كثيرة ومنها حديات وعلم ما يحتاج العقل في حزم الحكم فيه الا

واسطة نكرة الا في هذه كقولنا نور القمر مضيء من نور الشمس لا ينفصل

الشكلات النورية يجب اختلاف اوضاعه من الشمس فربا بعدا

ومنها متواترات وهي ما يحكم العقل فيه في حزم الحكم بواسطة

السمع من جميع كثيرة احتمال العقل في افهم على الكذب الحكم

بأن محمد عليه السلام أو عن النبوة وظهر المعجزات عاينه

والفطريات باقيا لها معها وهو التزكيم فيها العقل بواسطة

حاضرة لا تعب عن الذخيرة عند تصور الطرفين كقولنا لا بقر زوج

بواسطة حاضرة في الذخيرة وهو الانقسام بمقتضى ذين والواسطة

بغيره بقولنا حين يقال كذا أو كذا الجدل وهو قياس مؤلف من

مقدمات مشهورة من الاصطلاح والمنطقية المذكورة المشهورة كالمقدمات

التي ذكرناها في القافية والغرض من ترتيبها الرام الختم وهو ظاهر

ومنها الخطابة وهي قياس مركب من مقدمات بقوله من الشخص

وم

ومن مقدمات الغرض من ترتيبها الناس فيها يفهم من امور عاينهم

كما يفصل الخطابة والواعظ فيها الشعر وهو قياس مركب من مقدمات

ينطبق بها النفس أو يقض كما إذا قيل الخمر باقوتة سبالة شطت

النفس ورغبت في شرها أو قيل العسل مرة مسهورة

نقيض النفس تنفر عن كل ما فيها المقابطة وهي قياس

مركب من مقدمات كاذبة سببه بالحق أو بالمشهورة أو

مركب من مقدمات حشيشة كاذبة أو الخطابة أو حجة التصور

أو من جهة المعنى أما أن يكون من جهة الصورة فليقولنا لصورة النفس

عبدالبار اتمان فرس و کل محال سنج آن نکت تصویره صحیح

و اما آن یکنون من بهمه المعنی فلفولنا کل انسان و فرس و هو

النسان و اعلم ان علیه الاعمال و التعلیل العظم و لیکن

هذه اخر ما کتبنا من الاوراق قد غتت هذه الکتاب یغنی المک

الوثاب فی يوم الاربع من شهر رجب و الفصد

و عدد ۱۲۲۸

و از کتب و مخفی می کنی فکانت در زیر خاک و بنده بدو

بار بکفاده و له ترا بمانشک این خط بخونه و مخفی

و عدد ۱۲۲۸

عالمه کتب و مخفی

نسخه و مخفی

و مخفی

و مخفی

و مخفی

و مخفی

و مخفی

و مخفی

و عدد ۱۲۲۸

15/11

[illegible]